

ЮРИДИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ЖУРНАЛ

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ
ФАХОВЕ ВИДАННЯ

www.lsej.org.ua

3 ' 2025

**Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 3, 2025

**На підставі Наказу Міністерства освіти та науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1)
журнал внесений до переліку фахових видань категорії «Б» у галузі юридичних наук
(081 – Право, 262 – Правоохоронна діяльність, 293 – Міжнародне право)**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)**

**Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.**

**Видавничий дім
«Гельветика»
2025**

Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Коломосць Тетяна Олександрівна – доктор юридичних наук, професор

Заступник головного редактора:

Бондар Олександр Григорович – доктор юридичних наук, професор

Відповідальний секретар:

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, професор

Члени редакційної колегії:

Батюк Олег Володимирович – доктор юридичних наук, доцент;
Биргеу Михайло Михайлович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Молдова);
Болокан Інна Вікторівна – доктор юридичних наук, доцент;
Ботнару Стела – доктор юридичних наук, доцент;
Бринза Сергій – професор, доктор хабілітат;
Верлос Наталя Володимирівна – доктор юридичних наук, доцент;
Войцех Войтила – доктор гуманітарних наук у галузі філософії (Республіка Польща);
Волошина Владлена Костянтинівна – кандидат юридичних наук, доцент;
Галіцина Наталя Вікторівна – доктор юридичних наук, професор;
Деревянко Наталія Зеновіївна – доктор філософії у галузі права;
Діхтієвський Петро Васильович – доктор юридичних наук, професор;
Дрьомін Віктор Миколайович – доктор юридичних наук, професор;
Дудоров Олександр Олексійович – доктор юридичних наук, професор;
Ібрагімов Соліджон Ібрагімович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Таджикистан);
Кантор Наталія Юріївна – кандидат юридичних наук;
Колпаков Валерій Костянтинівич – доктор юридичних наук, професор;
Копча Василь Васильович – доктор юридичних наук, професор;
Курінний Євген Володимирович – доктор юридичних наук, професор;
Кушнір Сергій Миколайович – доктор юридичних наук, професор;
Смирнов Максим Іванович – кандидат юридичних наук, доцент;
Стеценко Семен Григорович – доктор юридичних наук, професор;
Тернушак Михайло Михайлович – доктор юридичних наук;
Тошек Бартоломей – доктор політичних наук, професор (Республіка Польща);
Уільям Дж. Уоткінс – доктор юридичних наук (США);
Фальковський Андрій Олександрович – кандидат юридичних наук, доцент;
Федчишин Дмитро Володимирович – доктор юридичних наук;
Шарая Анна Анатоліївна – доктор юридичних наук, доцент;
Д-р Ханна Боуз – LLB, MSc, PhD, FHEA, доцент кримінального права (Велика Британія);
Д-р Брюс Вордхо – PhD, LLB, LLM, професор конкурентного права (Велика Британія);
Д-р Джейн Руні – доцент міжнародного права (Велика Британія).

***Рекомендовано до опублікування вченою радою
Запорізького національного університету,
протокол № 9 від 25.03.2025 р.***

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА;
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Волохов О.С. ВИКОРИСТАННЯ ЮРИДИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ ТА ІНШИХ ЗАСОБІВ ЗАКОНОДАВЧОЇ ТЕХНІКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЯКІСНОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА..	16
Доль І.Р. ЗЛОЧИН І ПОКАРАННЯ ЯК БАЗОВІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ПОНЯТТЯ ЗБІРНИКА НІМЕЦЬКОГО ПРАВА «КАРОЛІНА» 1532 Р.....	20
Кобан О.Г. ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ.....	24
Кобко-Одарій В.С. СПІВВІДНОШЕННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ СУТІ ПРАВОВИХ КАТЕГОРІЙ «ПРАВОВА СІМ'Я», «СИСТЕМА ПРАВА», «ПРАВОВА СИСТЕМА» ТА «СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА».....	27
Кузнецова Л.В., Пасинчук К.М. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ.....	32
Мельник Я.Я. ДЕЗІНТЕГРАЦІЯ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ ЯК ПРАВОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС.....	36
Пономаренко А.Б., Герасимов Т.Ю. ПРИНЦИПИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ГЕТЬМАНАТУ П. СКОРОПАДСЬКОГО.....	42
Савинський С.М. ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ЯК ВИМОГА ТОЧНОСТІ, ЯСНОСТІ ТА СТІЙКОСТІ ПРАВАЗАСТОСОВНИХ АКТІВ.....	47

РОЗДІЛ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Батанов О.В. РОЗВИТОК КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА В УМОВАХ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	50
Гуменюк Т.І. МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	54
Даниленко П.О. ПЕРСПЕКТИВИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЕВТАНАЗІЇ В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ.....	57
Курінний Є.В. ПРО АКТУАЛЬНІСТЬ «ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ» АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	60
Линник Т.В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ РАСОВІЙ ДИСКРИМІНАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	65
Marcenko A.R. THE ROLE OF CONSTITUTIONAL COURTS IN THE PROCESS OF NATIONAL IDENTITY FORMATION.....	69
Михайліченко О.С. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	73
Пасечник А.С. СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК ПРАВОВА ОСНОВА ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ.....	78
Смолярова М.Л., Ференець О.С. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ СУДУ ПРИСЯЖНИХ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ: ВІД КИЄВСЬКОЇ РУСІ ДО СУЧАСНОСТІ.....	81
Стещенко Т.В., Ігнатов М.П. РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ В КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	86
Стещенко Т.В., Смольська Я.В. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ПРОЦЕСІ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ.....	91
Чеховська І.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	95
Шерстюк К.Д. УСУНЕННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ПРОГАЛИН: СУДОВИЙ ТА КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ.....	100

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

LEGAL REGULATION OF THE STATE INNOVATION POLICY IN HEALTHCARE

Михайліченко О.С., аспірант кафедри економічного права
та економічного судочинства

Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття розглядає правові засади державної інноваційної політики у сфері охорони здоров'я як складової технологічного розвитку України. Значна увага приділяється аналізу нормативно-правових актів, що визначають пріоритети інноваційної діяльності у медичній галузі. Опрацьовані доктринальні підходи до розуміння державної інноваційної політики в межах юридичної, медичної та економічної наук. Визначено, що правове регулювання інновацій у медицині ґрунтується на нормах низки законодавчих актів України та таких міжнародних угод, як Угода про асоціацію з Європейським Союзом.

Розглянуто стратегічний та тактичний рівні впровадження державної інноваційної політики у сфері охорони здоров'я. Стратегічний рівень охоплює розробку довгострокових програм, спрямованих на стимулювання інновацій у медицині, вдосконалення законодавчої бази та розвиток міжнародного співробітництва. Тактичний рівень натомість охоплює практичні аспекти впровадження новітніх медичних рішень, зокрема розвиток програм з телемедицини, використання штучного інтелекту в діагностиці та лікуванні, цифровізації медичних послуг, державної підтримки інноваційних проєктів.

Проаналізовано тенденції до розвитку медичних технологій та як вони допоможуть покращити якість медичних послуг, оптимізувати витрати, а також залучити інвестиції у сферу охорони здоров'я.

Окреслено перспективні напрями розвитку державної політики у сфері медичних інновацій, включаючи імплементацію положень Стратегії WINWIN, Національної економічної стратегії та Концепції розвитку електронної охорони здоров'я. Встановлено, що державна інноваційна політика у сфері охорони здоров'я є системою заходів, спрямованих на створення сприятливих соціально-економічних та правових умов для якісного впровадження інноваційних технологій у медичну практику. Особливу увагу приділено ролі державного регулювання у забезпеченні збалансованого розвитку технологічних ініціатив та їх відповідності стандартам безпеки та якості. У порівнянні з періодом 2010 по 2020 роки, очікується значна кількість законодавчих змін щодо медичних інновацій та зростання кількості нових розробок, що значно може полегшити лікування пацієнтів.

Ключові слова: державна інноваційна політика, інноваційна діяльність, медичні технології, охорона здоров'я, електронна система охорони здоров'я, цифровізація, телемедицина, штучний інтелект.

The article examines the legal foundations of state innovation policy in the healthcare as a component of Ukraine's technological development. Attention is given to legal acts that define the priorities of innovation activities in the medical field. Doctrinal approaches to understanding state innovation policy within the legal, medical, and economic sciences are explored. It is determined that the legal regulation of medical innovations is based on the provisions of various legislative acts of Ukraine and international agreements, such as the Association Agreement with the European Union.

The strategic and tactical levels of implementing state innovation policy in healthcare are considered. The strategic level includes the development of long-term programs aimed at stimulating medical innovations, improving the legislative framework, and fostering international cooperation. In contrast, the tactical level covers practical aspects of implementing modern medical solutions, including development of telemedicine programs, use of artificial intelligence in diagnosis and treatment, medical services digitalization, and state support for innovative projects.

Trends in the medical technologies development and their potential to improve the medical services quality, optimize costs, and attract investments in the healthcare sector are also analyzed.

Prospective directions for state policy development in medical innovations are outlined, including implementing the Ukrainian WINWIN Strategy, the National Economic Strategy, and the Concept for the Development of Electronic Healthcare. It is established that state innovation policy in healthcare is a system of measures aimed at creating favourable socio-economic and legal conditions to implement innovative technologies in medical practice effectively. Special attention is given to the role of state regulation in ensuring the balanced development of technological initiatives and their compliance with safety and quality standards. Compared to 2010 to 2020, a significant number of legislative changes related to medical innovations and an increase in new developments are expected, which will likely significantly facilitate patient treatment.

Key words: state innovation policy, innovation activity, medical technologies, healthcare, electronic healthcare system, digitalization, telemedicine, artificial intelligence.

Постановка проблеми. На тлі повномасштабного російського вторгнення все активніше розвиваються інновації у сфері охорони здоров'я в Україні («**медичні технології**»), що спонукає державу реагувати на відповідні новели шляхом запровадження певної політики. Її основи викладені в п. 6 ст. 6 Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» № 3715-VI, де окремо визнано важливість впровадження інновацій у сфері медицини в умовах воєнного стану [1].

Проблематика дослідження полягає у тому, що впродовж багатьох років державна інноваційна політика у сфері охорони здоров'я не мала чіткого доктринального визначення, мети та зважених дій для її досягнення – що наразі спостерігається на прикладі співіснування декількох стратегічних документів, які розглядають питання медичних інновацій.

Після початку бойових дій у 2014 році держава провела ряд реформ у медичній галузі, серед яких найбільш важливими є заходи Міністерства охорони здоров'я України у 2016, 2017 та 2018 роках, що були спрямовані на зміну

системи фінансування закладів охорони здоров'я, покращення доступу населення до медичних послуг та розвиток цифрових трансформаций в охороні здоров'я.

Натомість інноваційні технології у сфері охорони здоров'я, які можуть сприяти покращенню якості медичної допомоги та розвитку національної економіки, тривалий час залишалися без належної комплексної уваги зі сторони держави.

Так, у Загальнодержавній програмі «Здоров'я-2020: український вимір» на 2012–2020 роки фігурує лише одна згадка про недостатній рівень медичних технологій. Програмою передбачалось розв'язання такої проблеми лише «*шляхом розроблення та впровадження новітніх технологій мінімізації факторів ризику захворювань та створення сприятливого для здоров'я середовища на основі даних наукових досліджень*» [2].

Прогрес у визнанні інноваційних технологій у сфері охорони здоров'я як важливого компонента державної політики був досягнений з ухваленням Концепції розвитку електронної охорони здоров'я в Україні від 2020 року

№ 1671-р. Проте, документ зосереджується лише на питаннях електронної системи охорони здоров'я [3].

Питання впровадження інноваційних технологій для покращення медичної допомоги також згадується у Національній економічній стратегії на період до 2030 року № 179. Вперше на стратегічному рівні було вказано, що «невисокий рівень використання інноваційних технологій у щоденній медичній практиці» є однією з перепон на заваді реалізації власного потенціалу (України – прим. автора) до стрімкого економічного зростання. Проблемою визнається і низький рівень цифрових навичок серед державних службовців, медичних і педагогічних працівників, що може демонструвати недостатній прогрес у виконанні поставлених цілей у програмі «Здоров'я-2020: український вимір» [4].

Згадана стратегія аналогічно не деталізує, яким чином відбуватиметься комплексне втілення інноваційних технологій в щоденній медичній практиці і зосереджується переважно на аспектах цифровізації.

Державна інноваційна політика у сфері охорони здоров'я вперше знайшла комплексне відображення у Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та операційному плані заходів з її реалізації на 2025–2027 роки № 1351-р («Стратегія WINWIN»). Мається на увазі ціль 10 – стимулювання досліджень та розробок шляхом підтримки процесів перетворення інноваційних ідей у вимірювану користь для пацієнтів і медичних працівників.

Як зазначається у Стратегії WINWIN, значущість медичних технологій є настільки високою, що лише у 2021 році до Європейського патентного відомства було подано понад 15 300 патентних заявок у цій сфері. Це становить 8,1% від загальної кількості заявок і виводить медичні технології на друге місце серед усіх промислових секторів Європи. Сфера MedTech, до якої належать медичні вироби, діагностика *in vitro*, цифрове здоров'я, вважається Стратегією WINWIN однією з ключових засобів перемоги України під час воєнного стану.

На підтвердження розвитку такої політики варто звернути увагу і на Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку науково-технічних (експериментальних) розробок в рамках виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію у 2025–2026 роках» № 38-р від 17 січня 2025 року, у якому закладено фінансування для трьох розробок у сфері медичних технологій [5; 6].

Реальну ефективність Стратегії WINWIN можна буде оцінити лише з часом, але вже сьогодні постає необхідність систематизації державної політики у сфері медичних технологій. Для її ґрунтового аналізу та подальшого вдосконалення необхідно підготувати дослідження поточного стану державної інноваційної політики у медичній галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наразі фактично відсутні ґрунтовні дослідження та публікації (за винятком таких робіт як «Державна політика інноваційного розвитку галузі охорони здоров'я в сучасних умовах» М. Співака, право, 2016), які на доктринальному рівні висвітлюють державну інноваційну політику у сфері охорони здоров'я.

У зв'язку з цим було проаналізовано праці таких науковців, роботи яких релевантні до проблематики статті: В. Пашков (право, державна політика щодо соціальних інновацій у галузі охорони здоров'я, 2006), Д. Задихайло (право, основні засади політики держави та державної економічної політики, 2013), Горбань А. Є. (медицина, підходи до розробки автоматизованої системи одержання інформації про інноваційну діяльність в сфері охорони здоров'я, 2016), А. Свінціцький та О. Висоцька (медицина, актуальні питання щодо впровадження медичних інноваційних технологій у закладах охорони здоров'я,

2015), С. Савостенко, Л. Шевченко (економіка, інноваційний розвиток системи охорони здоров'я як об'єкта державного регулювання, 2022), О. Макаров, Л. Романова (економіка, концептуальні засади взаємозв'язку між категоріями безпеки, національної економіки та системою охорони здоров'я, 2024) тощо.

Мета. Метою публікації є визначення сутності державної інноваційної політики у сфері охорони здоров'я, її положення в юридичній науці, а також окреслення векторів подальшого розвитку правового регулювання медичних технологій шляхом опрацювання змісту чинних державних стратегій. Дослідження передбачає аналіз наукових підходів та чинного законодавства з релевантної тематики, а також сформує основи для розробки практичних роз'яснень щодо впровадження та використання інноваційних технологій у медичній сфері.

Крім того, публікація спрямована на розвиток міждисциплінарних досліджень у контексті Кластера 1 «Здоров'я» рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» («Рамкова Програма») [7].

Виклад основного матеріалу. Державна інноваційна політика у сфері охорони здоров'я має особливе правове регулювання, оскільки значна частина медичних правовідносин належить до сфери господарювання та економічного права. При наданні медичних послуг держава реалізує як довгострокову (стратегічну), так і поточну (тактичну) політику, спрямовану на узгодження інтересів суб'єктів господарювання, споживачів медичних послуг, різних соціальних груп і населення загалом [8, с. 12]. Державна інноваційна політика у сфері охорони здоров'я є частиною не лише правових та медичних досліджень, а й економічної науки. Адже її формування та реалізація тісно пов'язані з економічною ефективністю медичних технологій, стимулюванням наукових досліджень і розробок, а також практичним застосуванням інноваційних рішень у сфері медичних послуг.

На доктринальному рівні українські вчені-економісти неодноразово підкреслювали, що конкурентоспроможність національної економіки значною мірою залежить від напрямів, масштабів та інтенсивності інноваційної діяльності в охороні здоров'я. Вони також зазначають тісний взаємозв'язок між національною економікою та стратегічними галузями, серед яких особливе місце обіймає сфера охорони здоров'я [9, с. 40; 10, с. 80]. Крім того, внаслідок динамічного розвитку медичної науки та поява нових медичних технологій виникають проблеми, пов'язані із впровадженням інновацій крізь призму економічної ефективності. [11, с. 8–9].

Загалом, державна інноваційна політика у сфері охорони здоров'я як міждисциплінарне визначення належить до категорії «державна політика», своєрідного зв'язку між державою та суспільством. У останній можна виділити два напрями: політику суспільства або його політичних структур щодо держави та політику держави стосовно суспільства, з урахуванням низки функціональних завдань [12, с. 217].

У межах державної політики вчений Д. Задихайло виокремлює також економічну політику – форму реалізації державою власної суверенної економічної влади та відповідних функцій з наступними характеристиками:

- організаційно інституціолізована як особливий тип та процес діяльності;
- складається з формування та здійснення офіційно затвердженого алгоритму застосування правових засобів державного впливу на зміст, структуру та динаміку внутрішньо- та зовнішньоекономічних відносин, на макроекономічні властивості ринкової рівноваги;
- відбувається шляхом коригування змісту правового господарського порядку;
- кінцева мета такої політики – досягнення кількісних та якісних властивостей національної економіч-

ної системи, забезпечення економічного народовладдя та суверенітету України [12, с. 217].

Економічна політика держави також поділяється на два напрямки:

- економічна стратегія – обраний державою курс економічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення крупномасштабних економічних та соціальних завдань, завдань культурного розвитку, забезпечення економічної безпеки держави, збереження і примноження її економічного потенціалу і національного багатства, підвищення народного добробуту. У сфері охорони здоров'я прикладом такої стратегії є підготовка державною вказівних нормативно-правових актів, довготривалих стратегій (5–10 років);

- економічна тактика – сукупність найближчих цілей, завдань, засобів і способів їх досягнення для реалізації стратегічного курсу економічної політики в конкретних обставинах, що складаються в поточному періоді розвитку економіки. У сфері охорони здоров'я прикладом такої тактики є впровадження згідно зі Стратегією WINWIN проєктів з наявністю технологій штучного інтелекту в охороні здоров'я впродовж 2025–2027 років, розвиток програм з телемедицини тощо.

У питаннях реформування законодавства у сфері інноваційної діяльності, доречно говорити також про господарсько-правову (економіко-правову) політику держави – імперативну концептуальну позицію держави щодо напрямів та змісту подальшого розвитку господарського законодавства (яким детально врегульовуються правовідносини у сфері охорони здоров'я та інноваційної діяльності), удосконалення практики його застосування, оптимізації правового господарського порядку як такого [13, с. 12].

М. Співак у своїй роботі визначає найближчий до тематики дослідження термін «державна політика інноваційного розвитку галузі охорони здоров'я» – створення та планомірне здійснення ієрархічно побудованими органами державної влади комплексу заходів, спрямованих на досягнення розширеного відтворення галузі за рахунок інноваційного розвитку [14, с. 94]. Метою такої політики є покращення якості надання медичної допомоги [15, с. 4].

Для цілей провадження державної політики, власне інноваційною діяльністю у сфері охорони здоров'я варто вважати наступні дії:

- 1) пов'язані із організаційною сферою – синтезування нових ідей, розроблення нових теорій і моделей, проєктів, концепцій і програм, зосереджених на науково-дослідницькій діяльності, програмних засобів опрацювання інформації, вдосконалення наявних методів діагностики і лікування та у фармацевтичному секторі – модернізація технологічних процесів, освоєння нового обладнання, організаційні проєкти, спрямовані на реформування системи охорони здоров'я;

- 2) пов'язані із науково-виробничою сферою, що спрямована на створення об'єктів інтелектуальної власності у вигляді оригінальних лікарських засобів та нового медичного обладнання шляхом перетворення їх на інноваційні об'єкти [16, с. 140].

З урахуванням згаданих визначень, пропонується визначати державну інноваційну політику у сфері охорони здоров'я як систему заходів на стратегічному та тактичному рівні, спрямовану на створення соціально-економічних і правових умов для якісного медичного обслуговування, лікування і розвитку фармацевтики з використанням інноваційних технологій.

Кінцевою метою такої політики є забезпечення конкурентоспроможності української економіки та підвищення ефективності системи охорони здоров'я.

Правове регулювання державної інноваційної політики у сфері охорони здоров'я також регулюється низкою нормативно-правових актів.

Згідно зі ч. 1 ст. 3 Закону України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни [17].

Серед цих умов – орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України, створення державних пріоритетів інноваційного розвитку, нормативно-правової бази тощо.

Згідно з Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII шляхом забезпечення інноваційної діяльності є створення економічних, організаційних, правових умов для формування, ефективного використання наукового та науково-технічного потенціалу [18].

Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» № 3715-VI передбачає поняття пріоритетних напрямків інноваційної діяльності в Україні – науково і економічно обґрунтовані відповідно до цього Закону напрями провадження інноваційної діяльності, що спрямовані на забезпечення національної безпеки і оборони, економічної безпеки держави, та надання високоякісних послуг [1].

Основи державної інноваційної політики України у сфері охорони здоров'я також простежуються ст. 20 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» № 2801-XII, за якою держава сприяє розвитку наукових досліджень у сфері охорони здоров'я і впровадженню їхніх результатів у діяльність закладів і працівників охорони здоров'я – шляхом залучення державних коштів та інших джерел фінансування [19].

З метою реалізації державної інноваційної політики у сфері охорони здоров'я держава може застосовувати наступні способи регулювання, сформульовані у ч. 1 ст. 6 Закону України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;

- захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;

- підтримка функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури тощо [17].

За ст. 328 Господарського кодексу України («ГК України») під назвою «державне регулювання інноваційної діяльності» держава так само як в Законі України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV, регулює інноваційну діяльність шляхом її визначення як необхідної складової інвестиційної та структурно-галузевої політики [20]. Однак, наслідки скасування ГК України для інноваційної діяльності ще мають бути оцінені під час окремих досліджень.

На рівні міжнародної взаємодії державна інноваційна політика у сфері охорони здоров'я простежується в статті 376 Угоди про асоціацію, де описується співпраця сторін шляхом участі у наступній Рамковій програмі ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» (нині програма «Горизонт Європа»), а в статті 379 йдеться про сприяння розвитку інноваційної політики шляхом підтримки підприємницької діяльності, пов'язаної з використанням технологій [21].

9 червня 2022 року для України також набула чинності Рамкова Програма. Згідно з її преамбулою, сторони створюють взаємовигідні умови для зміцнення та підтримки інноваційних екосистем, шляхом допомоги підприємствам у впровадженні інновацій, їх масштабуванні на ринках сторін, а також у полегшенні впровадження, розгортання та доступності інновацій, зокрема шляхом розвитку відповідних спроможностей.

Стаття 8 Рамкової Програми передбачає, що сторони спільно обговорюватимуть майбутні пріоритетні політики, що стосуються інновацій та планування досліджень, що становлять спільний інтерес сторін Рамкової Програми [7].

Натомість на стратегічному рівні спроби встановити чітку політику щодо медичних технологій з'явилися у Загальнодержавній програмі «Здоров'я-2020: український вимір» на 2012–2020 роки, а вже потім у Концепції розвитку електронної охорони здоров'я в Україні від 2020 року № 1671-р [2; 3].

Метою Концепції є створення політичних, правових, організаційних, технологічних та ідеологічних передумов для розвитку е-здоров'я в Україні, а також визначення стратегічного бачення розвитку електронної системи охорони здоров'я. Це сприятиме підвищенню якості та доступності медичних послуг, розширенню прав і можливостей пацієнтів, забезпечить їх безперервною медичною допомогою, підвищить ефективність управління та використання ресурсів. Концепція передбачає формування високого рівня поінформованості населення щодо здорового способу життя, профілактики захворювань та можливостей отримання медичної допомоги [3].

Питання впровадження інноваційних технологій для покращення якості надання медичної допомоги також розглядається у Національній економічній стратегії на період до 2030 року № 179 [4].

Документ містить декілька важливих для дослідження положень про державну інноваційну політику у сфері охорони здоров'я, яка має охоплювати:

- розширення та поглиблення цифрової платформи електронної системи охорони здоров'я (система е-здоров'я);
- підвищення інвестиційної привабливості шляхом врегулювання питань використання штучного інтелекту та сприяння розвитку іміджу України як найпотужнішого ІТ-центру в Європі для технологічних сфер таких галузей, як медицина (у стратегії вживається альтернативний термін «MedTech» – тобто medical technologies), у рамках спеціального правового режиму для ІТ-індустрії Дія Сіті;
- покращення якості надання медичної допомоги – шляхом впровадження інноваційних технологій в щоденній медичній практиці та забезпечення доступу до високотехнологічного лікування [4].

Визначним позитивним поштовхом до впровадження державної інноваційної політики у сфері охорони здоров'я є затвердження Стратегії WINWIN, яка визначає бачення України як держави-лідерки у сфері технологій та інновацій, окреслює стратегічні цілі, принципи, напрями та завдання державної політики у сфері цифрового розвитку інноваційної діяльності [5].

Стратегія WINWIN пріоритизує ключові напрями розвитку для країни, особливо MedTech, DefenseTech та AI. Нею визначається понад 18 стратегічних цілей, серед них і вже згадана стратегічна ціль 10: стимулювання досліджень та розробки шляхом підтримки процесів перетворення інноваційних ідей у вимірювану користь для пацієнтів і медичних працівників.

Як вбачається зі Стратегії, проблемами для досягнення стратегічної цілі 10 є низька платіжна спроможність та недостатня диверсифікація фінансування у системі охорони здоров'я, обмежена ємність українського ринку для інноваційних виробів і обладнання, відсутність окремого бюджету на розвиток медичних технологій, обмежений доступ до капіталу та відсутність високотехнологічного виробництва.

Загалом, Стратегія WINWIN пріоритизує цифровізацію процесів у сфері охорони здоров'я, що не має не лише спростити ведення медичної практики та покращити доступ населення до послуг, а й сформулювати якісно новий перелік даних, критично важливих для прогнозування, планування, моніторингу якості надання медичної допомоги, відстеження системних прогалин у її наданні та прийняття виважених і ефективних управлінських рішень.

Досягнення цілей Стратегії WINWIN у напрямку медичних інновацій передбачається шляхом виконання таких завдань і заходів:

- впровадження технологій штучного інтелекту в охороні здоров'я, зокрема для аналізу даних про стан здоров'я пацієнтів;
- підтримка у створенні інноваційного кластера, що об'єднує науково-дослідницькі інститути, заклади вищої освіти, стартапи та приватні компанії щодо розробок медичних технологій;
- упровадження мобільних застосунків для віддаленого моніторингу стану здоров'я пацієнтів;
- розширення міжнародної співпраці у сфері розробки медичних технологій, створення партнерства з іноземними закладами вищої освіти, підприємствами, науковими парками;
- налагодження співпраці між закладами вищої освіти та підприємствами в рамках функціонування наявних і створення нових наукових парків.

Майже одночасно з прийняттям Стратегії WINWIN, 17 січня 2025 року була прийнята і Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року № 34-р. Реалізувати складну мету документа допоможе оперативна ціль 2 «впровадження сучасних технологій та наукових досягнень для збереження та зміцнення здоров'я». Впродовж 2025–2027 року в межах цієї цілі планується повноцінне впровадження телемедицини та інтелектуальної системи підтримки клінічних рішень. Як вбачається із завдань, пріоритетним для держави є також розвиток системи обробки великих даних, штучного інтелекту, запровадження етичних засад використання технологій штучного інтелекту та інструментів на основі відповідних даних [22].

З ухваленням Стратегії WINWIN на державному рівні було офіційно визнано важливість **комплексного** розвитку медичних інновацій в Україні, що сприятиме подальшим науковим дослідженням, пов'язаних із регулюванням медичних інновацій.

Після прийняття наведених стратегій держава схвалила фінансування 3 засекречених розробок у сфері медичних технологій [6; 23]. Відповідно, варто вже очікувати зміни у медичному законодавстві для виконання цілей Стратегії WINWIN та Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року як найбільш новітніх документів у напрямку MedTech.

Висновки. Державна інноваційна політика у сфері охорони здоров'я пропонується визначати як систему заходів на стратегічному та тактичному рівні, спрямовану на створення соціально-економічних і правових умов для якісного медичного обслуговування, лікування і розвитку фармацевтики з використанням інноваційних технологій.

На доктринальному рівні пропонується визначити державну інноваційну політику у сфері охорони здоров'я частиною державної економічної та господарсько-правової політики. Її кінцевою метою є не лише підвищення ефективності системи охорони здоров'я, але й конкурентоспроможності української економіки в умовах глобальних трансформацій.

У законодавчих актах прописано, що державна інноваційна політика України у сфері охорони здоров'я спрямована на створення умов для розвитку науки й технологій. Відповідні положення закріплені у Законах України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV, «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII та «Основи законодавства України про охорону здоров'я» № 2801-XII.

Ключовими проблемами, які планується вирішити в рамках цих стратегій, є обмежене використання інноваційних технологій у медичній практиці, що стримує модернізацію та ефективне функціонування системи охорони здоров'я. У стратегіях визнається недостатня фінансова підтримка відповідних інновацій, що пояснюється обмеженим доступом до капіталу, відсутністю бюджетних програм на розвиток медичних технологій та низькою платіжною спроможністю.

Усі описані в дослідженні стратегії проблеми долатимуться завдяки:

– цифровізації медичних послуг, що охоплює створення та розвиток електронної системи охорони здоров'я;
 – впровадженню штучного інтелекту та телемедицини у медичну практику, інших інноваційних технологій;
 – залученню інвестицій у сферу охорони здоров'я шляхом через сприятливі умови для розвитку медичних технологій і створення інвестиційно привабливого середовища для інноваційних кластерів, науково-дослідних ініціатив.

У цьому контексті розумним є розробка найбільш релевантного переліку нормативно-правових актів у сфері охорони здоров'я з окремим переліком на тему медичних

технологій. Варто зосередитися і на підготовці методичних рекомендацій для медичних працівників щодо застосування інноваційних технологій з урахуванням національних стратегій, стандартів і рекомендацій іноземних організацій.

Таким чином, ефективна державна інноваційна політика у сфері охорони здоров'я повинна бути підкріплена не лише теоретичною нормативною базою, а й практичними роз'ясненнями та рекомендаціями. Лише за таких умов вона стане однією з основних заporук розвитку не тільки сфери медичних послуг, а й української економіки загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 № 3715-V. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/3SXo9Zm> (дата звернення: 28.02.2025).
2. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.10.2011 № 1164-р. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/4aT1FjZ> (дата звернення: 28.02.2025).
3. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.12.2020 № 1671-р. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/3Q6eals> (дата звернення: 04.02.2025).
4. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/42OvwgH> (дата звернення: 28.02.2025).
5. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1351-р. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/4hFuna9> (дата звернення: 04.02.2025).
6. Про затвердження переліку науково-технічних (експериментальних) розробок в рамках виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію у 2025-2026 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2025 № 38-р. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/4gsvt84> (дата звернення: 04.02.2025).
7. Угода між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії, з іншої сторони, про участь України у Рамковій програмі з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» та Програми з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021-2025), комплементарній до Рамкової програми з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» від 12.10.2021. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/3Q1g9oe> (дата звернення: 28.02.2025).
8. Вінник О. М., Шаповалова О. В. Господарське право в умовах цифровізації економіки: навчальний посібник. За заг. ред. Вінник О. М. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. URL: <https://bit.ly/40M11Bg> (дата звернення: 25.02.2025).
9. Савостенко Т. О., Шевченко Л. Г., Соломаха О. А. Інноваційний розвиток системи охорони здоров'я як об'єкта державного регулювання: стан і проблеми. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 2. С. 38-45. URL: <https://bit.ly/4gmqFRQ> (дата звернення: 25.02.2025).
10. Макаров О. О., Романова Л. В. Концептуальні засади взаємозв'язку між категоріями безпеки, національної економіки та системою охорони здоров'я. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. № 5. С. 78-84. URL: <https://bit.ly/4gn3gzB> (дата звернення: 25.02.2025).
11. Свінціцький А. С., Висоцька О. І. Актуальні питання щодо впровадження медичних інноваційних технологій у закладах охорони здоров'я. *Практикуючий лікар*. 2015. № 1. С. 7-13. URL: <https://bit.ly/4hoCBnC> (дата звернення: 25.02.2025).
12. Задихайло Д. В. Економічна політика держави в системі правового і законодавчого забезпечення. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 3. С. 214-221. URL: <https://bit.ly/3CHuDqf> (дата звернення: 25.02.2025).
13. Задихайло Д. В. Правові засади формування та реалізації економічної політики держави: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Харків, 2013. 38 с. URL: <https://bit.ly/4hfhRTS> (дата звернення: 25.02.2025).
14. Співак М. В. Державна політика інноваційного розвитку галузі охорони здоров'я в сучасних умовах. *Науковий журнал «Політикус»*. 2016. № 3. С. 92-95. URL: <https://bit.ly/3Wi8wHe> (дата звернення: 25.02.2025).
15. Горбань А. Є. Підходи до розробки автоматизованої системи одержання інформації про інноваційну діяльність в сфері охорони здоров'я України. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2016. Т. 16, Вип. 1. С. 264-272.
16. Пашков В. М. Соціальні інновації у галузі здоров'я в контексті правового регулювання інноваційної діяльності. *Вісник Академії правових наук України*. 2007. № 2(49). С. 138-147. URL: <https://bit.ly/3CHulu3> (дата звернення: 25.02.2025).
17. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/3T1sHxI> (дата звернення: 25.02.2025).
18. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/3EkF2sA> (дата звернення: 28.02.2025).
19. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/3Y6gWJE> (дата звернення: 28.02.2025).
20. Господарський кодекс України : Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/3Cvvevi> (дата звернення: 28.02.2025).
21. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року. URL: <https://bit.ly/3JgYbLd> (дата звернення: 28.02.2025).
22. Про схвалення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2025 № 34-р. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://bit.ly/4iCqCCW> (дата звернення: 28.02.2025).
23. Міністерство освіти і науки України. Наука в дії: нові технології та розробки вже на шляху до практичного використання. Соціальна мережа «Фейсбук», 19.02.2025. URL: <https://bit.ly/3CFUaAf> (дата звернення: 04.03.2025).

**Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 3, 2025

**Запорізький національний університет
Запоріжжя 2025**